

POSTANOWIENIE

Dnia 6 września 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marek Siwek

w sprawie M. D. – sędzi Sądu Rejonowego [...]
po rozpoznaniu w Izbie Odpowiedzialności Zawodowej
na posiedzeniu w dniu 6 września 2023 r.
zażalenia pełnomocnika pokrzywdzonej
na zarządzenie Sądu Najwyższego z dnia 11 maja 2023 r., sygn. akt I ZPI 41/22
o odmowie przyjęcia wniosku o wydanie zezwolenia na pociągnięcie do
odpowiedzialności karnej sędzi M. D.
na podstawie art. 437 § 1 k.p.k.

postanowił

utrzymać w mocy zaskarżone zarządzenie

UZASADNIENIE

Zarządzeniem z 11 maja 2023 r. Sąd Najwyższy na podstawie art. 80 § 2b ustawy z 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 2023 r., poz. 212) dalej – u.s.p., odmówił przyjęcia wniosku o wydanie zezwolenia na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej M. D. – sędzi Sądu Rejonowego [...], z uwagi na brak legitymacji po stronie wnioskodawczyni A. D. do wystąpienia z takim wnioskiem. W uzasadnieniu wskazał, że wniosek jej pełnomocnika nie spełnia warunków merytorycznego rozpoznania, gdyż nie został złożony przez oskarżyciela, czego wymaga art. 80 u.s.p., gdyż dopiero osoba posiadająca taki status może domagać się wydania zezwolenia na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej.

Na to zarządzenie zażalenie wniósł pełnomocnik wnioskodawczyni, zaskarżając je w całości i zarzucając naruszenie przepisów postępowania, które mogło mieć wpływ na wynik sprawy w postaci:

1/ przepisu art. 80 § 2b u.s.p. w zw. z art. 80 § 2c u.s.p. przez nieuzasadnione stwierdzenie, że wniosek o zezwolenie na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej – będący przedmiotem niniejszego postępowania nie spełnia warunków do merytorycznego rozpoznania oraz błędne przyjęcie, że do wniosku o zezwolenie na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej sędziego należy uprzednio złożyć akt oskarżenia,

2/ przepisu art. 13 k.p.k. w zw. z art. 17 § 1 pkt 10 k.p.k. w zw. z art. 128 u.s.p. przez przyjęcie, że wnioskodawca w sprawie o zezwolenie na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej sędziego musi wykazać status oskarżyciela, w sytuacji gdy niedopuszczalne jest wszczęcie nawet postępowania w sprawie, gdy brak zezwolenia na ściganie, a przepisy prawa wymieniają alternatywnie jako podmiot uprawniony oskarżyciela publicznego lub adwokata – pełnomocnika strony,

3/ błąd w ustaleniach faktycznych przyjęty za podstawę orzeczenia, polegający na przyjęciu, że pokrzywdzona zamierzała złożyć prywatny akt oskarżenia, co nie wynika z materiału dowodowego.

Wniósł o uchylenie zaskarżonego zarządzenia w całości i skierowanie przedmiotowego wniosku do Izby Odpowiedzialności Zawodowej Sądu Najwyższego celem podjęcia stosownej uchwały, jak stanowi ustawa.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie nie jest zasadne.

W niniejszej sprawie nie doszło do naruszeń wskazanych w zażaleniu przepisów postępowania, co prowadzi do wniosku o prawidłowości zaskarżonego zarządzenia.

W szczególności niesłusznie skarżący podnosi naruszenie art. 13 k.p.k. i art. 17 § 1 pkt 10 k.p.k., których treść ma pierwszorzędne znaczenie dla oceny wniesionego zażalenia. Według pierwszego z wymienionych przepisów uzyskanie zezwolenia władzy, od którego ustawa uzależnia ściganie, należy do oskarżyciela. Wykładnia językowa przywołanej regulacji nie pozostawia wątpliwości, że podmiot, który dąży do uzyskania zezwolenia na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej osoby, co do której ustawa wymaga takiego zezwolenia, musi posiadać status oskarżyciela. Status taki np. prokuratorowi przysługuje z mocy ustawy, co wynika z art. 45 § 1 k.p.k., zaś w zakresie innych podmiotów, warunkiem jego uzyskania jest dokonanie czynności procesowej, jaką jest wniesienie aktu oskarżenia. Skutkiem wniesienia aktu oskarżenia jest zawisłość sprawy przed określonym sądem, a zarazem z powodu oskarżenia przez określony podmiot – oskarżyciela prywatnego lub subsydiarnego. Przepisy dotyczące aktu oskarżenia, przewidziane zarówno dla skargi prywatnej (art. 487 k.p.k.), jak i subsydiarnej (art. 55 § 1 k.p.k. w zw. z art. 332 i art. 333 § 1 k.p.k.), przewidują określone wymogi formalne, których spełnienie przez oskarżyciela pozwala na stwierdzenie, jakie zachowanie objęte jest skargą zasadniczą i jaka jest jego podstawa dowodowa.

Należy podkreślić, że nie ma innych przepisów, które pozwalałyby na procesową identyfikację zachowania zarzucanego określonej osobie – sędziemu przez oskarżyciela prywatnego lub subsydiarnego w postępowaniu przedmiocie zezwolenia na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej. Jedynie zatem przez pryzmat realizacji przepisów dotyczących wymogów aktu oskarżenia, zarówno w płaszczyźnie formalnej, jak i merytorycznej, możliwa jest ocena wniosku o zezwolenie na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej, w kontekście przesłanki wymienionej w art. 80 § 2c u.s.p.

Trzeba też zwrócić uwagę na fakt, że art. 80 § 2f u.s.p. pozwala sędziemu na wgląd do dokumentów załączonych do wniosku. Nie ulega wątpliwości, przy uwzględnieniu powołanych wyżej wymogów formalnych aktu oskarżenia, że mogą być to jedynie dokumenty w postaci samego aktu oskarżenia oraz dołączonych do niego ewentualnie dowodów. Nadto, wcześniejsze wniesienie aktu oskarżenia przeciwko sędziemu pozwala w postępowaniu w przedmiocie zezwolenia na

pociągnięcie do odpowiedzialności karnej na stwierdzenie tożsamości czynu objętego wnioskiem względem czynu zarzucanego w sprawie karnej.

Poza tym rygory przewidziane w ustawie procesowej dla aktu oskarżenia, jako warunki, który powinny być spełnione przed złożeniem wniosku o zezwolenie na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej, stanowią barierę dla składania wniosków, które w ogóle nie mają podstawy faktyczno-procesowej, stanowiąc jedynie formę nadużycia prawa skierowanego wobec osób konstytucyjnie zobowiązanych do sprawowania wymiaru sprawiedliwości.

Powyższemu stanowisku nie sprzeciwia się treść art. 17 § 1 pkt 10 k.p.k., według którego postępowania nie wszczyna się, a wszczęte umarza m.in. gdy brak wymaganego zezwolenia na ściganie. Przepis ten winien być bowiem odczytywany systemowo, wespół z art. 13 k.p.k. i nie może być podstawą umorzenia postępowania lub odmowy jego wszczęcia w sytuacji, kiedy uprawniona osoba, a więc oskarżyciel prywatny lub subsydiarny, po wniesieniu aktu oskarżenia wykaże podjęcie kroków zmierzających do uzyskania wymaganego zezwolenia na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej, a więc po wniesieniu aktu oskarżenia w sprawie karnej przedstawi dowód wystąpienia z wnioskiem o zezwolenie na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej. W sytuacji, kiedy po wniesieniu aktu oskarżenia dowód takiego wystąpienia zostanie przedstawiony a decyzja co do niego jeszcze nie zapadnie, postępowanie karne powinno być ewentualnie zawieszone do czasu zakończenia postępowania o uchylenie immunitetu.

Podstawą umorzenia postępowania karnego, względnie odmowy jego wszczęcia, w myśl art. 17 § 1 pkt 10 k.p.k. jest sytuacja braku wymaganego zezwolenia na ściganie o charakterze trwałym, a zachodzi ona wówczas, gdy z zachowania oskarżyciela nie wynika, by podjął czynności procesowe o skutku przewidzianym w art. 13 k.p.k., względnie gdy czynności te były nieskuteczne i zakończyły się wydaniem prawomocnej uchwały nieuwzględniającej wniosku o zezwolenie na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej. Dopiero w takiej sytuacji można mówić o zaistnieniu negatywnej przesłanki procesu karnego z art. 17 § 1 pkt 10 k.p.k., a nie jedynie o przemijającej przeszkodzie do jego

prowadzenia, choćby mającej charakter długotrwały, o czym mowa w art. 22 § 1 k.p.k.

Należy przy tym odnotować, że przyjęcie stanowiska skarżącego wykluczałoby wszczęcie postępowania karnego nawet na podstawie art. 303 k.p.k., a więc nie przeciwko osobie, w sprawie z oskarżenia publicznego, gdy przedmiotem tego postępowania byłoby zindywidualizowane od początku zachowanie sędziego. Tryb postępowania w sprawach z oskarżenia publicznego o czyny stanowiące przestępstwa, popełnione przez osoby, co do których przewidziane jest uzyskanie zezwolenia na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej, a więc np. sędziów jest natomiast taki, że wszczynane jest postępowanie *in rem*, a następnie w tej fazie postępowania przygotowawczego gromadzony jest materiał dowodowy, następnie przedstawiony z wnioskiem o uchylenie immunitetu, podlegający ocenie w postępowaniu zainicjowanym tym wnioskiem, stosownie do wymogu przewidzianego w art. 80 § 2c u.s.p. Dopiero w sytuacji, gdyby wydano prawomocną uchwałę, na podstawie której wniosek o uchylenie immunitetu nie został uwzględniony, postępowanie przygotowawcze o czyn ścigany z oskarżenia publicznego należy umorzyć na podstawie art. 17 § 1 pkt 10 k.p.k.

Z powyższego wynika, że wszystkie metody wykładni wskazanych w zażaleniu przepisów prowadzą do wniosku, że zaskarżone zarządzenie wydano prawidłowo. Skarżący nie wykazał bowiem, że posiada status oskarżyciela, a więc realizacja wymogów pisma procesowego, co jest warunkiem formalnym wniosku o zezwolenie na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej, nie mogła być spełniona – nie został bowiem zrealizowany dalej idący warunek.

W tym stanie rzeczy dwa pierwsze zarzuty zażalenia uznane zostały za chybione, ustosunkowanie się do trzeciego było natomiast bezprzedmiotowe (art. 436 k.p.k.).

Z tych względów Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

[M. T.]

[Ł.n.]

